

Stortingets miljø- og energikomité

Oslo, 24. april 2025

Høringsinnspill fra Naturvernforbundet

Representantforslag om satsing på havbunnsmineraler for å sikre forsyningskjeder og moderne samfunnsutvikling – dok. 8:206 S (2024–2025)

Naturvernforbundet takker for muligheten til å komme med innspill i denne saken.

Overordnede kommentarer

Mineralvirksomhet på havbunnen vil kunne føre til irreversible skader på sårbar natur, da konsekvensene av både leting og utvinning er uante. Å begynne tildelingen av utvinningstillatelser for mineralvirksomhet på norsk sokkel uten et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag er uforsvarlig og bryter Norges nasjonale og internasjonale forpliktelser. Det er et tydelig brudd med føre-var-prinsippet, som ligger til grunn i norsk og internasjonal miljølovgivning, og den vil gjøre det svært mye vanskeligere å nå målene fra den internasjonale naturavtalen.

Med bakgrunn i dette mener Naturvernforbundet at første konsesjonsrunde for leting etter og eventuell utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel *ikke* kan igangsettes i nærmeste framtid.

Det foreligger ikke nok kunnskap

En av de største utfordringene med gruvedrift på havbunnen er hvor lite kunnskap vi har om dyphavet. Virksomheten vil foregå i et miljø med et mangfold av sårbare og spesielle naturverdier som det er stor mangel på kunnskap om, med en teknologi som ikke eksisterer og derfor har uante konsekvenser.

I rapporten *Pelagiske økosystem i de nordiske hav* tar Havforskningsinstituttet for seg miljøet i vannmassene og skriver at «[d]e nordiske hav dekker et meget stort og heterogent areal, slik at vår kunnskap, også om de best undersøkte områdene, er meget fragmentert» (s. 5). De belyser betraktelige kunnskapsmangler på samtlige områder. I et brev til Nærings- og fiskeridepartementet datert 5. oktober 2022 beskriver de at for over 99 prosent av området eksisterer det ingen kunnskap om biologi eller økosystemene som befinner seg der. Rapporten viser også til at tolv arter sjøpattedyr jevnlig blir observert i utredningsområdet.

Alle ledende organisasjoner og etater med faglig kompetanse på biologi og økosystemer, deriblant Miljødirektoratet, er negative til åpningsprosessen på grunn av den store mangelen på kunnskap om livet i dyphavet og dets funksjon. I sin høringsuttalelse om konsekvensutredningen datert 27. januar 2023 skriver Miljødirektoratet at «[s]kal det sikres en kunnskapsbasert tilnærming til vurdering av

spørsmålet om åpning, bør nærmere avgrensede områder identifiseres, kartlegges nærmere og deretter utredes» (s. 15).

Hvilken teknologi som tenkes å tas i bruk, er også ukjent. Rapporten *Teknologirapport havbunnsmineraler* fra 2021, utarbeidet av DNV på oppdrag fra Oljedirektoratet, tar for seg flere ulike teknologiske løsninger som er svært umodne. Mange av de teknologiske løsningene er også designet for helt andre områder og farvann enn i utredningsområdet. Teknologirapporten beskriver på flere punkter at det vil bli behov for å utvikle egne løsninger for norsk farvann om havbunnsmineralaktivitet skal igangsettes.

Føre-var-prinsippet må følges

I høringsbrevet til høringen om utlysning av områder for mineralvirksomhet på havbunnen skrev Energidepartementet at man ønsker å «[legge] til rette for en skrittvis, kunnskapsbasert og rasjonell utforskning av det arealet som er åpnet for slik virksomhet», og at «[rammene] for virksomheten skal være basert på føre-var-prinsippet og en økosystembasert tilnærming».

Samtidig er Miljødirektoratet klar i sin tale i sitt høringssvar til konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning av område, hvor de skriver at utkastet «ikke [har] faglig og rettslig grunnlag» (s. 1). De skriver også at «KU viser omfattende kunnskapsmangel» (s. 4) og at «[å] åpne hele eller store deler av det foreslåtte utredningsområdet for mineralvirksomhet er ikke i tråd med en skrittvis føre-var tilnærming» (s. 14).

Naturmangfoldloven stiller krav om at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og at man plikter å handle i naturmangfoldets favør ved usikker kunnskap, jmf § 8 og 9. En etterlevelse av føre-var-prinsippet innebærer at utlysningen av første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler må stoppes – i påvente av nødvendig kunnskap om mulige miljøkonsekvenser. Kunnskapshullene som er avdekket i grunnlagsrapportene, er så store og av en så generell karakter at det vil være urealistisk å forvente at kommersielle selskaper skal gjøre rede for disse i en eventuell videre konsesjonsprosess.

I representantforslaget vises det til Oslo tingretts behandling av WWFs søksmål mot staten om åpning av gruvedrift på havbunnen. Vi vil presisere at tingrettens konklusjon ikke er rettskraftig, da WWF har anket saken videre til Borgarting lagmannsrett.

Gruvedrift på havbunnen er ikke nødvendig

Forslagsstillerne peker på at det er et økende behov for kritiske mineraler og metaller. Samtidig viser en rapport fra SINTEF i 2022, *The Future Is Circular: Circular Economy and Critical Minerals for the Green Transition*, at etterspørselen etter nye kritiske mineraler kan reduseres med opptil 58 prosent fram mot 2050 ved å benytte ny teknologi, sirkulærøkonomiske modeller og resirkulering. Bruk av sirkulærøkonomi, sammen med gruvedrift på land, vil med andre ord kunne dekke det etterspurte behovet for kritiske mineraler og metaller.

I tillegg har batteriselskapene ekskludert havbunnsmineraler fra sine verdikjeder, og store aktører i finans og næringsliv, som Google og BMW, ber om et midlertidig forbud (moratorium). Toppforskere i EU sier at argumentet om at disse mineralene trengs til det grønne skiftet, er grønnvasking ettersom utvinningsteknologien er umoden, og mineralene vil derfor komme for sent til det grønne skiftet.

Norge må følge internasjonale forpliktelser

Forslagsstillerne hevder at Norge med gruvedrift på havbunnen har en unik mulighet til å posisjonere seg som en ansvarlig og pålitelig leverandør av kritiske mineraler. Naturvernforbundet er derimot overbevist om at åpning på dette stadiet snarere vil gi Norge et dårlig internasjonalt omdømme.

Norge har forpliktet seg gjennom flere internasjonale avtaler til å forvalte egne havområder på en ansvarlig og bærekraftig måte. I naturavtalen vedtatt på naturtoppmøtet i Montreal desember 2022 ble man enige om å verne eller bevare 30 prosent av verdens hav, innsjøer og elver innen 2030. Åpningen for mineralvirksomhet på havbunnen kan bli norgeshistoriens største naturinngrep.

Det er voksende internasjonal motstand mot havbunnsmineraler. 32 stater har tatt til orde for en stans, et forbud eller et moratorium på mineralutvinning til havs gjennom oppropet til Deep-Sea Conservation Coalition. Dette inkluderer store aktører i EU som Tyskland, Frankrike og Spania samt naboene våre, Finland, Sverige og Danmark. I en nylig rapport fra FNs miljøprogram sitt finansinitiativ (UNEP FI), *Harmful marine extractives: Deep-Sea Mining*, konkluderte man med at det er umulig å se at finansiering av havbunnsmineralaktivitet vil være i tråd med FNs prinsipper for bærekraftig blå finans. Havpanelets ekspertrapport fra 2019, *Ocean Solutions That Benefit People, Nature and the Economy*, påpeker også at havbunnsmineralaktivitet kan være i direkte konflikt med FNs bærekraftsmål. Economic Forum konkluderte i sin rapport om havbunnsmineraler, *Decision-Making on Deep-Sea Mineral Stewardship: A Supply Chain Perspective*, at det var alt for store kunnskapshull til å ta en kunnskapsbasert beslutning på temaet, og at man må vente på mye mer kunnskap før en slik beslutning blir mulig.

Konklusjon

Havnasjonen Norge må satse på en bærekraftig havøkonomi som sikrer økologiske, sosiale og økonomiske goder til nåværende og framtidige generasjoner gjennom å ivareta mangfoldet, produktiviteten og robustheten til marine økosystemer. Med den kunnskapen vi har om dyphavet i dag, er det ikke mulig å igangsette leting og utvinning av mineraler på havbunnen på en forsvarlig måte. Norge må gå inn for et moratorium fram til det er bevist at slik virksomhet kan skje uten vesentlig tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.

Naturvernforbundet mener derfor at Stortinget bør stemme imot representantforslaget og dermed sikre at første konsesjonsrunde for leting etter og eventuell utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel *ikke* igangsettes i nærmeste framtid.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder